

SOUVĚTÍ: PARATAXE, HYPOTAXE, TYPY VEDLEJŠÍCH VĚT

Parataxe – spojení vět nebo větných členů, ve kterých jsou tyto prvky mluvnicky rovnocenné a nezávislé př: Pavel a Jitka, př: nejdu s vámi, musím se učit

Hypotaxe – závislost, člen závislý se nemůže ve větě objevit bez členu řídícího, také spojení členů n vět odhaluje významné souvislosti př: Pavel s Jirkou; Nepůjdu s vámi. Protože se musím učit – ne tak dějové, menší spád

Věty vedlejší

Věty vedlejší – věta závislá na větě hlavní

- I. spojkové – uvozené spojkami
- II. vztažné – uvozené vztažnými zájmeny nebo vztažnými příslovci

Druhy:

- III. **podmětná** – nevyjadřuje podmět věty řídící, spojovací výrazy – vztažná zájmena: kdo, co spojky: že, aby, kdyby apod.
př: kdo se bojí, nesmí do lesa.
- IV. **předmětná** – vyjadřuje předmět věty řídící – spojky: že, aby, vztažná zájmena a příslovce: kdo, co, kde, kam, odkud ...
př: Myslím si, že to zítra stihnu.
- V. **přívlastková** – přívlastek k podstatnému jménu věty řídící, spojky: kdo, který, čím, kde, kdy ..
př: Nesl koš, který byl plný hub.
- VI. **doplňková** – spojka jak, kterak
př: Zahlédl jsem srnku, jak již zmizela v lese.
- VII. **přísudková** – vyjadřuje přísudek jmenný, zpravidla po sponě věty řídící, spojka: jak
př: Nejsi taková, jak ses mi snažila namluvit.
- VIII. **přísluvečná** – vyjadřuje přísluvečné určení a rozvíjí přísudek věty řídící
- IX. přísluvečná místní – kde, kam, odkud, kdy
- X. přísluvečná časová – když, až, jakmile, než, sotva, zatímco, kdy
- XI. přísluvečná způsobová – způsobu
 - míry
 - prostředku
 - účinková
 - zřetelová
- XII. přísluvečná příčinná (důvodová) – protože, že, poněvadž, jelikož
- XIII. přísluvečná účelová – aby
- XIV. přísluvečná podmínková – jestliže, -li, kdyby, jestli, když
- XV. přísluvečná přípustková – ačkoliv, třebaže, přestože, i kdyby, i když, ač, byť, jakkoli

Souvětí – a) **souřadná** – více vět hlavních + věty vedlejší

b) **podřadná** – jedna věta hlavní + věty vedlejší

Poměr vět v souvětí souřadném:

- XVI. **slučovací** – a, i, ani, také, pak, potom, i-i, ani-ani, jednak-jednak, hned-hned, ...
- XVII. grafický zápis +
- XVIII. **stupňovací** – ba ba, ba ani, dokonce, nejen-nýbrž i ...
- XIX. grafické znázornění
- XX. **odporovací** – ale, avšak, však, jenže, nýbrž, leč, sice-ale, někdy též-a

- XXI. grafické znázornění
- XXII. **vylučovací** – nebo, anebo, buď/at' – nebo (anebo), buď'-buď', at'-at', či
- XXIII. grafické znázornění X
- XXIV. **důsledkový** – proto, tedy, tudíž, a proto, a tedy, a tak ...
- XXV. grafické znázornění
- XXVI. **příčinný (důvodový)** – neboť, vždyť, totiž
- grafické znázornění ←